

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309-1311 Howard St. — Tel. 2913.

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává:

YDÁVATELSKÁ SPOL. POKROKU, VÁČ. BUREŠ, ředitel.

1309-1311 Howard St. — Telefon 2913.

Předplatné ... \$1.00 na rok. Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU, OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., 4. prosince 1907.

Redaktor je člověk, — napsal kdysi A. P. Veselý, — který vyjádří to, co ostatní marně v sobě cítí a vyjádřit nemohou. Proto mu všichni "koukají do huby".

Někdy člověka brní prsty a nadšením píše, žeho je nám v Americe třeba, abychom udrželi dobrou pověst našeho národa. Časem člověk s rozhořčením v srdci píše o té naší česko-americké mizerii. Ale nejčastěji člověk pod tíhou toho, co vidí, čte a slyší, za hlavu se chytne a nejraději by si odplivnul...

Jsou na světě tak mizerní lidé, že chtějí těžit i z vašeho neštěstí. Jednoho dne mají pro vás soustrast a dne druhého stvou proti vám, jsouce toho falešného domnění, že — střížení neštěstím — bránit se nemůžete. A ta falešná soustrast, již zaslepeny měly být oči široké veřejnosti, připadá vám jako políbení Jidáše Iskariotského. On líbal a zrazoval zároveň. Anebo jako krajce chleba na obou stranách mäslem pomazaný; nevíte, jak to vzít.

Dne 18. listopadu oslavila své šedesáté narozeniny česká spisovatelka, Eliška Krásnohorská. Jméno Elišky Krásnohorské má v české literatuře dobrý zvuk. Spisovatelka není jednou z těch, kdož myšlenky mají nové, dravé, odvážné, ale přece na poli literárním vykonala velmi mnoho. Má vzácnou vytrvalost a spisy její vykazují se vřelým vlasteneckým zájmem a citem pro pravdu a krásu. Jmenovitě pro české ženy vykonala velmi mnoho. Dlouhý čas vedla vážný časopis "Ženské listy", jež vycházely v Praze a jako organizátorka českých žen rovněž dopracovala se znamenitých úspěchů. Vedle toho psala básně, z nichž nejlepší je sbírka "Ze Sumavy"; libreta k operám, z nichž nejznámější je Smetanova "Hudička" a konečně kritiky ve Vléčkově "Osvěte", v nichž však zvláště pěro nemělo. Zejména s Macharem byla vždy ve válečné noze, vzpírajíc se moderním proudům v české literatuře. Narodila se 18. listopadu 1847 v Praze.

V kterémžli časopise jsme četli, že největším nepřítelem člověka je žurnalistický trávič. Článek o žurnalistických trávičích byl velmi zajímavý a litujeme, že jsme si jej nezachovali, bychom mohli ho citovat od slova k slovu. Praví se v něm, že vezme-li si váš takový žurnalistický trávič na mušku, jste ztraceni. Nic, cokoli děláte, není takovému tráviči vhod. Sedíte-li doma — je sle, nevámate si života a jste líný. Vyjdete-li si na procházku — zase chyba, jelto máte sedět doma a pracovat. Stojíte-li náhodou u hostince — velká chyba, jste ohehlata. Jdete po ulici s dámou — zase lehkomyšlnost, chodíte za holkami. Jste na návštěvě a zrak váš padne na nějakou drobnost — opovržlivost, nebo bezpochyby přemýšlíte, jak byste ji ukradli. Zastane se napade, slych a tyraných a ti, kdož vystupovali v roli utlačovatelů, vás odsoudí, — takový žurnalistický trávič omláá a vás slovy, který dělá jen rozhořce. Takový trávič má vždycky pravdu, jeho oběť nikdy... Takový trávič máme v české Americe dost o dost. Jeden z nich zejména řídí v "Osvěte Americké" a ten neustále se obrací těch nejhorších. Měhá se do sálitostní spalkavých a ti, kdož nejsou dle jeho kamanda, stanou se obětí jeho trá-

nalistického trávičství. Vynášá na veřejnost věci, jež zůstati mají jako jednání spolkové utajeny, ale ti, jichž se věc týče, zbabelé mlčí, neboť lidé udělali si z něho fetiš a tomu snad všechno je dovoleno. Konání jeho jest snaha spolky rozštěpiti, vodu pokaliti... V kalných vodách dobře se loví. Trávičství stalo se mu potřebou a řádění konce nemá. Ale jsou na světě přece jen prostředky, jež trávičství takovému konce učiní. — O jiném podobném žurnalistickém tráviči zmíní se chicažské "Rozhledy", které charakterisují jej takto: "Sokolství vždycky bývalo stotožňováno s mužností, a chce-li muž něco vytknouti, nekrouť se, netočí jezovitsky očima a nečiní napověděných a nedopověděných insinuael. Vrchní pořadatel "Sokola Amerického" — pokud vůbec možno té jeho "rečnické" rozuměti, — chápe však sokolství zcela jinak, neboť on píše v hádankách, mnohdy naprosto nerozlučitelných, srozumitelných snad nanejvýše tomu "nejužšímu kroužku", zkrátka pod záštitou takové úctyhodné organizace jako jest Národní Jednota Sokolská, vypouští v jedu osobního záští kalené špy proti osobám a institucím, jichž pan pořadatel "nemá rád" nebo "neuznává". — Od nepaměti taková trávičská cháska měla mezi sebou svatou alianci. Jeden druhému pracoval do rukou a neopouštěli se ani v době svých největších kozelců. Proto vždy jeden druhého chránil a druh pro druhu dřevec láme. Tak stalo se i v případě omázkém, kdy úzkoprásní lidé soudili člověka pro kritiku, již napsal o veřejném řečníku a — to je podivná próba — odsoudili ho. Svatá aliance žurnalistických trávičů byla spokojena... Ale není ještě všem dnům konce a je na muži, aby — všli co — mluvili.

Krise na finančním trhu.

Jak všechny zprávy tomu nasvědčují, krise na peněžním trhu dosud zažehnána není. Hromadně propouštění dělnictva z továren, jich stěhování se do starých vlastí, nejistota v trhu peněžním, upadání inženýrských bank, to všechno jsou známky, že v trhu peněžním uklidnění nenastalo a tak brzy nenastane. Bědný tento stav nebyl zaviněn nedostatkem peněz anebo snad nějakou všeobecnou krisí hospodářskou, ale pouze nedůvěrou vkladatelů v banky a jiné peněžní ústavy. Dnes jest již veřejným tajemstvím, že v čele největších peněžních ústavů távo země stáli muži, jimž poctivost děláto jim píestala býti obchodní zásadou. Zejména nerozvážné jejich skutky v posledních chvílích, které urychlily insolvenční bank, jsou důkazem, že spokojenost a blahobyt amerického národa nepřirostl jim tuze k srdci. Za těchto okolností nelze se diviti, že ono "všeobecné uklidnění" dosud nenastalo.

Krise letošní ovšem nedosáhla a asi už nedosáhne té míry, jako mnohé z panik předeházejících. Jedna z největších panik byla v roce 1857, která zachvátila celou zemi. Jiná byla v roce 1857 a opět jiná v roce 1864, která známa jest podle jménem "válečná panika". V roce 1873 byla opět velká krise. V roce 1890 byla panika, jež zaviněna byla krisí na peněžním trhu londýnském. O tři léta později povstala nová panika, kterou však brzy zažehnal prezident Cleveland poselstvím, v němž přičítal paniky odhodlal tím, že lid slytečně strachoval se, že chystá se válka s Anglií. Jedna z nejspolečnejších krisí povstala v roce 1901 a zvláda býva často "indigovím čtvrtkem". Tato zaviněna byla zápasem mezi Hillem a Harrimanem, kteří vedli boj o kontrolu Northern Pacific dráhy. Do boje mezi dvěma finančníky zasáhla také pověstná new-yorská "Wall Street" a záhy celá země strážena byla do bouře. Dnes možno již určitěji souditi o počátečních příčinách letošní krise. Počátkem peněžní krise možno označiti pád bankovního domu firmy Otto Heinze & Co., v kterémž blavni obluh hrál pověstný "mediální král" August Heinze. Firma ta celá léta vedla zápas s Amalgamated Copper Co. o primát na trhu s mědi.

Firma všelkými podvodnými prostředky vynalala cenu do značné výše a když koncem minulého roku cena mědi klesala, upadaly i různé společnosti, které účastnily se měděného trhu. Peněžní ústavy, které byly v obchodním spojení s těmito společnostmi, utrpěly veliké ztráty a mnohé z nich ocitly se na slodkem toho nad propastí. První padla firma Otto Heinze a pád její stal se osudným i pro ostatní společnosti, jež s mědí obchodovaly. Úpadek měděnských firem měl v zápětí za následek, že mnohé z vedoucích hlav peněžního trhu byly nuceny ustoupit. Prvním byl August Heinze, jenž byl členem správy Mercantile National Bank. Za ním následoval jeho obchodní přítel Charles W. Morse. Tento neodstoupil dobrovolně, nýbrž donucen byl výborem Clearing House, když tento zjistil stav bank New Amsterdams National Bank a National Bank of North America, kdež měl Morse hlavní slovo. Pádem Morseovým urychleny byly pády jeho peněžních přátel. Prvními byli Thomasové, kteří řídili Consolidated National Bank v New Yorku. Padla Heinzeova klika, která ovládala nejméně 200 milionů vkladů. To byla první kapitola naší krise. Po té runy na banky byly na denním pořádku. Předeházející události podryly důvěru v banky a hotové peníze plynuly do pokladen vkladatelů. Hotové peníze jsou, ale nenalézají se na trhu peněžním. Americká krise nezůstala bez následků. Cítí se i v Evropě. Amerika hledala pomoci v Evropě a v přední řadě u anglických bank. Nastal dovoz zlata z Evropy do Ameriky, zjev to, který nezůstal bez následků na evropském peněžním trhu. Míry úrokové v Evropě vstoupily. Čvěr se zdražil. Banky anglické, švýcarské, německé, švédské, italské, belgické i ruské učinily mimořádná opatření. V Rusku míra úroková dosáhla výše 9 procent.

Každého zajisté překvapí zpráva, že krisi americkou utrpí i naše Ústřední Matice Školská v Praze. Vše se má takto: Matice, která potřebuje stále hybného kapitálu, aby mohla platiti služné svému účelství, ukládá příspěvky zakládajících členů v velké odkazy do fondu rezervního, učitelstvo své pak pro starší pojičuje fondem odbytného. Hodnoty fondu těchto ovšem se musejí výhodně ukládati na úrok. Matice ukládala je za výhodného kursu v papírech Zemské banky, srotčí jistoty poživajících a tím zabezpečila fondům větší zúročení nežli 4 procenta. Když nastane větší potřeba peněz, a to býva zpravidla v měsících jarních a letních, získávala Matice peníze pod zárukou rezervního fondu na mírný úrok; v podzimních měsících pak a v zimě se výpůjčky týpá úplnější. Práta-hy při zveřejňování matičních škol a při postátnovacích akcích stalo se, že již po několik roků nemohly býti výpůjčky záplna zaplacený a rezervní fondy Ústřední Matice školské byly do jisté míry zatíženy. Nyní pak, když světové banky zvýšenou sazbou úrokovou chrání svůj kovový poklad, aby se nepeřesal do Ameriky, nastalo, jak známo, i v Čechách zvýšení úroků ze záplůček a Ústřední Matice školská právě tím, že musí platiti vyšší úrok a že klesají kursy cenných papírů rezervního fondu a tudíž i úvěr Ústřední Matice školské se omezuje, trpí újmou.

Jest pravdě podobno, že vešle Ústřední Matice Školské utrpí i jiné české podniky touto americkou krisí. Letošní panika na peněžním trhu bude dobrým poučením pro doby příští. Ve výběru vědečích blav finančního trhu bude větší opatrnost a nebudou stavěni na místa tak důležitá peněžní spekulanti, kteří nemají na srdci prospěch národa, nýbrž pouze prospěch svůj a svých přátel. A finančníci na straně druhé nebudou spekulovati s penězi v podobětech pochybných, v nichž největší obluh kraje zvinil a nepoctivost. Ovšem v zemi největších korupcí k takovému jsou nelze tak snadno a rychle přikročiti, ale jest jisto, že doby ty příjdu, když dostane se Američanům šikovnějších, svých ponování, a kteří jedním jest letošní krise.

Karel Sabina.

Dne 8. listopadu tohoto roku bylo tomu 30 let, co zemřel v Praze český žurnalista, básník a spisovatel, Karel Sabina.

Výročního toho dne nenapsala, pokud je nám známo, česká žurnalistika ve vlastní ani řádky o velikém a talentovaném tomto muži. Patrně dosud nezbavila se předsudku, že Sabina byl zářdem národa. Leč ani česko-americká žurnalistika nevěnovala mu žádné vzpomínky. Ani chicažská "Spravedlost", ačkoli Sabina byl prvním českých spisovatelů, jemuž život uhnětených a utlačovaných nebyl lhostejným a jenž první všiml si a podporoval slovem i literou rašení mezi dělnictvem.

Ať už soud dobře najedených českých vlastenců, kteří ani zdání neměli o útrapách spisovatelových, byl jakýkoli — Sabina byl a zůstane velkým člověkem, nadaným literátem, průkopníkem novodobé české literatury.

Narodil se 8. prosince 1811 v Praze a záhy ve svých mladých letech věnoval se literatuře. Napsal mnoho pěkných věcí, z nichž nejznámější jsou romány a povídky "Jenom tři léta", "Na poušti", "Morana", "Obtlené hroby" a "Hrobník". Psal i libreta k operám, z nichž dobře známy jsou "Prodaná nevěsta", "Braniborec v Čechách" a "V studni".

Sabina za svého života neměl na ručích ustáno. Trpěl velikou bídou. V roce 1848, v době před bouřlivým rokem 1848, neměl často ani co by do út vzal.

Jak žil, o tom zajímavou vzpomínku vyprávěl český malíř, Karel Javůrek. Jednou měl nějaké řízení u básníka "Kšaftu", Kaliny, který společně s Karlem Sabinou bydlel v domě "U Štupartů" v Praze. Když po delším hledání a vyptávání našel byt dvou spisovatelů, tu užasl, v jaké bídě žili.

"... Prohlížím byt a žasnu nad tou bídou a chudobou, která zela ze všech koutů," vyprávěl Javůrek. "Nejvíce mne zajímal sud, který byl v jednom koutu světnice. Byl to pořádný kolos — Diogenes jistě neměl pro omnia sua věšňho. Vidím, že sud přistaven je ku kamnům, a že jeho dno je odstraněno na stranu k ohni obrácené. Ještě mně ale nenapadlo, že by to mělo svou zvláštní a praktickou stránku. Z dlouhé chvilky okukují sud a přemítám, proč jej vlastně ti lidé mají v pokoji. A kde vlastně spí?"

Rozhlížím se a myslím si, že tu mají nějakou alkovnu se skrytými, tapetovými dveřmi.

Najednou se ozve hlas. Slyším docela jasně zavolání: "Je tu někdo?"

Koukám jako vyjevený... otáčím se na všechny strany a pátrám, odkud hlas se ozval.

"Povídám... je tady někdo nebo není?" ozval se hlas po druhé.

Teď jsem se musel přihlásiti.

"Ano... je... čekám, až někdo přijde..." řekl jsem. Teď už jsem věděl, že se hlas ozval z útrobu sudu.

Slyším šramot... sud sebou zakymácel — za chvíli z něho vylezl člověk. Vystrčil vlastně napřed hlavu a podíval se do pokoje.

Viděl jsem, na něm, že ho moje návštěva zrovna netěší. Hrabal se ze sudu a při tom se tázal:

"Kdo jste vlastně?"

"Malý Javůrek... Safářík mne žádal, abych udělal na památku váš portrét."

"Tak vás pěkně vítám... jsem Kalina," řekl Diogenes od Štupartů již přivítavějším hlasem. "Vidím, že vás moje ležetochu překvapuje. Kdyžbyste byl přišel o půl hodiny dříve, byl byste tu nastřelil Sabinu. Sud, jak se můžete přesvědčiti, stačí docela dobře pro dva lidi." Je tu, pane, sima nekřesťanská, sima ja!

Ještě jsem se se Sabinou nemohl na přehy... postele bychom totiž ani nepotřebovali. Raději jsme se, jak to zaříditi, abychom to jedno krásné noci nepomřeli. Sabina vložil tuhle na dveře u známého velkokupce sud. Přijde a povídá: "Jovíče, to je sud jako máš chalupe, ten by se nám znamenitě hodil." Napadl by výborec. Sabina si o sud řekl a za tepla požádal ho o to, aby nám jej dal sem jako zá-

Brandeisova banka

platí 4 proc. úroku
a platí hotovými
kdykoliv vkladatel si přeje.

Do okresu Saunders, Neb.

Podepsaní, cíťce se šťastnými pod dojmem tak hojně projevové přízně v posledních volbách, vzdávají touto cestou své

nejvřelejší díky

všemu českému voličstvu, které o jich zvolení se vynasazilo. Přízně té vážíme si velice a vysoce si ji ceníme. Víme dobře, že je upřímná a tím více nás těší. Naš okres má mnoho potřeb, a my všemi silami chceme pracovati k jeho rozkvětu. Doufáme pevně, že ona důvěra, jakou voličstvo při volbách nám na jeho dolo, zachová nám i na dále, tak abychom o ni se opírajíce, mohli náležitě pracovati pro dobro a prospěch všech osadníků okresu Saunders. Přijměte ještě jednou, drazí přátelé, ujištění, že Vaši důvěry velmi si vážíme a že vynasazíme se ze všech sil, bychom svoji správnost a poctivost vždy byli Vám jen ku prospěchu. Díky, vřelé díky všem!

E. E. Plaček, C. J. Ficenec, A. N. Elmelund.
Colon, Neb., dne 28. listopadu 1907.

DO OLIVIA, MINN.

Oznámení úmrtí a díkůvzdání!

Hubokým žalem sklíčení, oznamujeme svým přátelům a známým, že není více mezi námi našeho milovaného bratra a syna

Františka Bubáka,

kterýž dokončil svoji kratičkou pouť životem dne 5. listopadu 1907 v stáří 9 let a 8 dní. Pohřeb zesnulého odbyval se za velkého účastenství přátel a známých na katolickém hřbitově. Pohřební obřady vykonal vep. Pomněž z kostela sv. Aloisia v Oliviu. Zesnulý narodil se v Renvill Co., Minn., a v témže okresu dostal. Je se mu věčně odpočinul. Srdčné díky vzdáváme všem, kdož jakýmkoli způsobem nám vypomohli a zármutek náš zmírňiti se snažili. Vřelé díky platí též všem těm, kdož pohřbu se účastnili a tak památku syna a bratra našeho naposled uctili.

Odešel od nás na vždy v dál a s Tebou Tvoje mladost; a vyhasly milé oči Tvé a s nimi naše radost. Život Tvůj byl podoben skromné květině polní, když ubohou mráz upálil truchlivě hlavinku sklonil.

Karel a Annie Bubákové, truchlivě rodiče, Kateřina, John, Vojtěch, Václav, Běla a Edward, bratři a sestry.
Olivia, Minn., dne 28. listopadu 1907.

platil honorář, dočkáme se "Sebraných spisů Karla Sabinu."

A snad potom takový šikovný a čilý nakladatel, aby reklamu svému podniku získal, napíše anebo nechá napsati: "Význam Sabinův v národě našem dosud nebyl náležitě oceněn." Jsou už takové osudy česko-amerických literátů...

LACINO NA PRODEJ

divadelní a tanční sít, 4084, a níž lze mít tři pohodlné lůžka, kamenný sklep pod celou sítkou a delšíkou starší a dva kanceláře. Můž náležet se ve velmi tohátém kraji a je krásně ozdobena; jsou v ní elektrické vlně a svítla, velká a dobře upravená jíviště. Společná a tuzo sít upravená se součástí lot a městským obchodním letem. Obstaty obchody vypracovány ročně čistého příjmu přes \$1,000. Cena jest velmi mírná a po příjmu majetku tento vyměnit se za farmu v Iowa. Adresa: Lock Box No. 5, Neodesha, Wisconsin. 1904

Máme. 18224 telefonů

v Omaze
a South Omaze

Zavolejte Douglas 2, Contract Dept. a objednáte si jeden pro svůj domov.

NEBRASKA TELEPHONE CO.